

Život v hrázdění

Hrázděné stavby na Mariánskolázeňsku

Hrázdění je stavební styl typický pro oblast Sudet. Tento styl má původ v Porýní a vznikl z ekonomických důvodů. Ve 12. a 13. století byla velká poptávka po konstrukčním dřevu, a protože bylo drahé, vymysleli tesaři způsob, jak využít ke stavbě budov pouze 1/3 dřeva. Konstrukce byla velice složitá, nicméně se ve srovnání se stoprocentními dřevostavbami vyplácela. Do Čech se tyto stavby dostaly díky osidlování českého pohraničí Němci, kteří přicházeli za prací. Tyto stavby se masivně stavěly až do 19. století. Hrázděný stavební styl byl používán jak na venkově, tak ve městech.

Princip hrázděné konstrukce spočívá ve vodorovných stabilizačních prvcích kombinovaných se svislými nosnými konstrukcemi a šikmými vzpěrami a výztuhami. Hlavní hrázděná konstrukce je tak dostatečně pevná. Jako stavební konstrukční výplň se využívalo vše, co bylo dostupné a levné. Výplně se dělaly například z proutí, které se omítlo hliněnou omítkou, používaly se i kameny nebo hlína smíchaná se slámou. Vnější pohledové konstrukce bývaly nápaditě dekorovány a byly vizitkou majitele stavení. Jako izolace se ve stavbách určených k celoročnímu obývání používala sláma, ovčí vlna nebo mech. Interiéry bývaly buď z odhaleného hrázděného zdiva nebo byly pokryté rákosovým roštem a omítnuty.

Hrázděnký můžete vidět v Salajně, Dolním Žandově a na Manském Dvoře. Některé hrázděné prvky jsou k nalezení také na Zádubu-Závišíně, ve Třech Sekerách a ve Valech, tyto stavby samozřejmě najdete i za hranicí na německé straně. Hrázdění na Chebsku, kam z architektonického pohledu spadá i Mariánskolázeňsko, vykazuje některé společné znaky. Přízemí domů bývá zděné a hrázděné jsou štíty. V podstatě lze říci, že čím starší objekt je, tím více obsahuje hrázdění a méně cihlového a kamenného zdiva.

Expozici lidové architektury můžete navštívit na hradě Seeberg a určitý prostor je jí věnován také v chebském muzeu, jehož součástí je statek v Milíkově. Krásnou ukázkou hrázdění je chebský unikát, dům Špalíček. Jedná se o komplex budov na chebském náměstí. Pod Dylení v obci Doubrava je skanzen, ve kterém se zachovala řada hrázděných prvků a v muzeu jsou vystaveny staré předměty každodenního užití. Nádherná expozice o hrázdění je také v muzeu lidové architektury v Plasích. Zde je v prostorách bývalého Metternichova pivovaru a továrny věnován hrázdění dostatečný prostor.

V 19. a 20. století byl hrázděný stavební styl postupně nahrazen klasickými zděnými stavbami, protože se ekonomicky více vyplácelo vypálit v místě cihly a ty použít ke stavbě. Takovéto stavby byly ekonomičtější, rychleji postavené a také moderní. Po skončení druhé světové války a odsunu německého obyvatelstva se téměř ztratily zkušenosti a schopnosti, které generace řemeslníků sbíraly praxí. Hrázdění patří ke kulturnímu dědictví česko-německého soužití.





Památková rezervace Salajna

Salajna je malá veska, ve které se zachovala nádherná ukázka hrázděné architektury. Důvodem byl nedostatek pracovních příležitostí a malé výtěžky obyvatel, kteří neměli peníze na to, aby původní staré domy strhli a postavili místo nich nové, moderní, jak tomu bylo například v nedalekém Dolním Žandově a dalších obcích Mariánskolázeňska.

Návštěva Salajny je jedinečným zážitkem, pokud pojedete na kole nebo autem. V údolí Šitbořského potoka je řada dochovaných i opravených statků a stavení. Některé mají charakter typického chebského statku, tedy uzavřeného dvora s jedním obytným a třemi hospodářskými staveními.



Skansen Milíkov

V Milíkově, vedle kostela na návsi, patří jeden hrázděný statek chebskému muzeu. To jej postupně rekonstruuje a připravuje expozici lidové architektury a života na venkově. Byly zde také vysazeny lokální odrůdy ovocných stromů, které stejně jako architektura patří k historii regionu. Interiéry statku bývají otevřené při některých akcích. Více informací o nich najdete na stránkách chebského muzea: www.muzeumcheb.cz

Skansen Doubrava

Pod Dylením je kromě Salajny, Manského Dvora a Milíkova ještě jedno místo, kde můžete navštívit typické

hrázděné stavení. Je jím skansen v Doubravě. Zde si můžete prohlédnout jak typickou architekturu, tak zemědělské a jiné nářadí, nástroje a vybavení, které bylo používané při každodenním životě v hrázděných obydlích. Uvidíte zde také typické vybavení a nábytek.

Praktické tipy

Nejkrásnější a nejintenzivnější zážitek z objevování hrázděné architektury budete mít, pokud si sednete na kolo a zdejší kraj si projedete. Využít můžete dobře značenou síť cyklotras. Zdatní cyklisté zvládnou zdejší kopcovitý terén bez problémů. Méně zdatní mohou využít půjčoven elektrokol, například v Mariánských Lázních nebo v Neuallbenreuthu. Pro porovnání hrázděné architektury ze Sudet a alpského stavebního stylu můžete vyjet na Kladskou.

Pokud máte o hrázděnou architekturu bližší zájem, doporučujeme si vždy před návštěvou daného místa ověřit otevírací dobu.

On-line mapa zajímavostí z letáků Mariánskolázeňska zde:
<https://mapy.cz/s/1gDqz>



Zdroj: www.zivykraj.cz, www.skanzendoubrava.webnode.cz



MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

www.marianskolazensko.info

Projekt byl realizován za přispění prostředků státního rozpočtu ČR
z programu Ministerstva pro místní rozvoj.